

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
LINO FARRUGIA SACCO**

Seduta tas-17 ta' April, 2008

Citazzjoni Numru. 627/2006

Horace Balzan Falzon Wintrup
vs
Joseph Attard

Il-Qorti,

A. RIKORS:

Rat ir-rikors ta' Horace Balzan Falzon Wintrup li bih espona:

Illi r-rikorrenti Horace Balzan Falzon Wintrup kien qieghed isuq mutur ta' ghamla **Honda 600** bin-numru ta' registrazzjoni CBG-717 fi Xatt ta' Pinto gewwa l-Furjana, ghall-habta tas-1.30 pm, fis-16 ta' Lulju 2004 u seh incident stradali meta l-intimat, Joseph Attard, li kien qed isuq il-vettura tal-ghamla **Hyundai Pony**, bin-numru ta' registrazzjoni HAA-391, ghamel manuvra inadatta u perikoluza, minghajr ma ha d-dovuti kawteli ghall-vetturi l-ohra hareg minn **side street** ghal go **main street**, u bhala konsegwenza ikkawza l-imsemmi incident stradali.

Illi l-incident stradali sehh unikament minhabba imperizja, negligenza, impridenza u inosservanza tar-regolamenti tat-traffiku da parti tal-intimat illi ghamel manuvra inadatta u perikoluza, minghajr ma ha d-dovuti kawteli.

Illi rizultat ta' dan l-incident stradali r-rikorrenti safa imwegga' gravament u ser jibqa' permanentement disabilitat, oltre d-danni materjali sofferti.

Illi l-intimat bl-ebda mod ma ghamel tajjed ghad-danni minnu ikkagunati kif imfisser u b'hekk kellu jsir dan ir-rikors guramentat.

Ir-rikorrent talab lil-Qorti:

1. Tikkundanna lill-intimat responsabbli ghall-incident stradali li sehh fix-Xatt ta' Pinto gewwa l-Furjana, ghall-habta tas-1.30 pm, fis-16 ta' Lulju 2004 u ghad-danni li b'rizultat ta' l-istess soffra r-rikorrenti.

2. Tillikwida d-danni okkorrendo bl-opera ta' periti nominandi.

3. Tikkundanna lill-intimat ihallas lir-rikorrenti l-ammonti kif likwidati u dikjarati bhala dovuti in linea ta' danni, kif imfisser.

Bl-ispejjez inkluzi dawk ta' l-ittra ufficjali tal-11 ta' Lulju 2006 mahruga kontra l-assikurazzjoni ta' l-intimat u bl-imghax skond il-ligi kontra l-intimat li gie ingunt ghas-subizzjoni.

Rat il-lista tax-xhieda u d-dokumenti prezentati mir-rikorrent.

B. RISPOSTA :

Rat ir-risposta ta' Joseph Attard li biha espona:

1. Illi huwa jaqbel mal-kontenut tal-ewwel paragrafu tar-rikors guramentat tar-rikorrenti, pero` dan ghal dak li jirrigwarda l-fatt li gara l-incident meritu ta' din

il-kawza, u mhux ukoll ghal dak li jirrigwarda l-htija jew responsabbilita` ghal dak l-incident.

2. Illi l-intimat jemmen, ghal kuntrarju tar-rikorrent, illi l-incident gara minhabba sewqan traskurat u eccessiv da parti tal-istess rikorrenti, illi fil-mument illi gara l-incident wettaq manuvra minnha nnifsha azzardata u riskjuza li jmur jissorpassa vettura (dik CPC 123) illi kienet waqfet proprju sabiex taghti opportunita` lill-intimat johrog minn got-triq sekondarja ghal dik principali. Mhux talli hekk biss, izda r-rikorrenti mar jezegwixxi dak is-sorpass billi mar fuq l-estrem tal-lemin tat-triq li matulha kien qieghed jivvjagga huwa. Per konsegwenza, meta huwa kien gja wasal biex jidhol fil-karreggjata tieghu, l-intimat sab il-mutur gej faccata tieghu, f'mument meta ma kienx possibbli ghalih illi jwettaq xi manuvra evaziva, u dan wara li, meta gie biex johrog mit-triq sekondarja kien impossibbli ghall-intimat illi jirravviza l-mutur gej minn wara l-vetturi l-ohra li kienu gejjin minn Valletta.

3. Illi l-intimat jaqbel mal-fatt illi r-rikorrenti wegga' gravament, u soffra danni materjali ohra ben intiz illi r-responsabbilita` ghal dawn il-feriti u danni ghandha tigi allokata lir-rikorrenti u lil hadd aktar.

4. Illi kien ghal dawn ir-ragunijiet li l-intimat, u l-kumpanija assikuratrici tieghu rrifjutaw li jaghmel tajjeb ghal dawn id-danni.

5. Illi ghalhekk ukoll il-hames paragrafu mhux korrett.

6. Illi ghal dawn ir-ragunijiet il-kawza qieghdha tigi kontestata, u t-talbiet tar-rikorrenti ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kollha kontra l-istess rikorrenti.

Rat il-lista ta' xhieda prezentata mill-intimat.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

Semghet lix-xhieda bil-gurament.

Kopja Informali ta' Sentenza

Semghet l-abili difensuri.

Ikkunsidrat

C. PROVI:

Rat l-affidavit tar-rikorrent a fol 33 tal-process li fih ikkonferma l-fatti kif minu esposti fid-dikjarazzjoni guramentata. Semma li dejjem baqa' fuq in-naha tieghu tat-triq, ghaddej ma' gemb il-vettura CPC123. Wara l-incident halla l-mutur ma' l-art u semma li bicca mill-mutur dahlet f'irkobtu u ra anke demm. Semma li bata danni materjali oltre li wegga' gravement u ser jibqa' dizabilitat u li ghamel perjodu ma jistax jahdem.

Xehdet Ritienne Balzan Falzon Wintrup u mart ir-rikorrent u semmiet li xoghol ta' strapazz ma jistax jaghmlu wara l-incident, inkluz li jbati biex jitla' u jinzel sellum.

Mix-xhieda ta' Dr. Carmelo Galea fol 47 jirrizulta li skond ir-rapport il-valur ta' **spare parts**/tiswijiet necessarji kien ta' Lm1244. Fil-fatt il-mutur gie **damaged beyond economical repair**.

Mir-rapport tal-Pulizija dwar ir-**road accident** jirrizulta li fil-kaz tar-rikorrent "**driver stated that he was driving along Xatt ta' Pinto towards Vellatta behind car number CPC123 and on seeing his front car slowing down and pulling to the left hand side he overtook him and finished up against the other car which was leaving garage Styled Miracle Foods. He continued to say that he thought that car number CPC123 was parking on the side of the road**". L-intimat mill-istess rapport "**driver stated that he was leaving from the garage to proceed along Xatt ta' Pinto towards Marsa when car number CPC123 which was being driven along Xatt ta' Pinto towards Floriana, driver stopped his vehicle and him the right of way and on proceeding motor cycle which was being driven behind car number CPC123 overtook car number CPC123 and finished on his side of his car.**"

L-intimat ikkonferma l-fatti msemija minnu fir-risposta guramentata u semma li meta cedieliu biex johrog sid il-karozza CPC123 ingemghu xi 6, 7 karozzi u l-mutur qabad u hareg u baqa' ghaddej u meta kien hareg tul ta' zewg karozzi ossija xi 17-il pied il-mutur kien qiegħed 3 tulijiet ta' karozza bogħod minnu u skiddja u baqa' sejjer imkackar għal fu qir-rotta ta' quddiem tal-lemin tiegħu. Hu kien ser johrog lejn il-Marsa fid-direzzjoni opposta tal-mutur. Hsara ma kellux. Zied li kien wieqaf fil-mument tad-daqqa u li fit-triq hemm **two lanes** u li qabel l-incident hu kien hareg u qabez il-**lane** tan-naha tiegħu qisu b'nofs karozza u għalhekk kien dahal xi 6 piedi fil-**lane** tan-naha l-oħra.

Philip Vella li kien qed isuq il-karozza CBC123 xehed li meta hu kien sejjer fid-direzzjoni tal-Belt u kien diehel fi **Styled Miracle Foods**, l-intimat kien hierieg u l-van kien gja lahaq hareg sa nofsu u għalhekk hu dar lejn ix-xellug ha jipponta rasu. Waqt li l-van kien hierieg sab il-mutur u saret il-kollizzjoni. Sema' l-mutur jitkaxkar u wara saret il-habta. Tal-van kien wasal f'nofs it-triq u ma setax jiftakar kienx hemm vetturi oħra warajh. Fil-hin ta' l-incident kien għadu dritt għax għadu ma dahalx fil-**Miracles** u l-habta saret f'nofs tat-triq ezatt.

Rat id-digriet tat-8 ta' Jannar 2007 li permezz tiegħu gie nominat Mr. Charles Grixti bhala espert mediku.

Rat ir-rapport mediku ta' Mr. Charles Grixti li fih issemma li:

“EZAMI KLINKU:

Horace Balzan Falzon Wintrup gie ezaminat għal fini ta' dan ir-rapport fil-15 ta' Frar 2007.

Meta ezaminajtu seta' jimxi b'mod sod u mingħajr support. L-irkoppa tal-lemin kellha merk ta' 1.5 b'0.5 cm fir-regjun tal-galletta ta' l-irkoppa. L-irkoppa l-leminija ma kienetx minfuha w ma kienx fiha ilma.

Setghat titghawweg bis-shih. Setghat tidritta bis-shih. Ma' kien hemm ebda ugħieh meta għafast il-linja tal-gok ta' l-irkoppa tal-lemin.

Il-ligamenti kollaterali u dawk kruċjati kienu intatti.

Meta qist ic-cirkonferenza tal-muskolu tal-koxxa 20 cm il fuq mit-'tubercle' tat-'tibia' sibt li kien 50 cm fuq kull naha. L-irkoppa x-xellugija ma' kienetx minnfuha. Setghat titghawweg bis-shih.

Kella l-ligamenti taghha kollha stabli. Kien hemm ftit ugiegh meta' ghafast il-linja tal-gok ta' gewwa ta' l-irkoppa x-xellugija.

Is-sinsla cervikali zammet pozizzjoni normali. Setghat titharreg bis-shih u minghajr ugiegh. Ma' kien hemm ebda ugiegh meta' ghafast is-sinsla minn wara.

Is-sistema newrologika kienet normali.

L-ispalla tax-xellug ma' kienetx minfuha. Setghat titharrek bis-shih minghajr ugiegh.

Il-minkeb tax-xellug ma' kienux minfuha. Kellhom il-movimenti kollha mehtiega u minghajr ugiegh.

EZAMI RADJOLOGIKU:

L-x-rays ta' l-irkoppa l-leminja li ttiehdu fis-16 ta' Lulju 2004 ma' urew l-ebda abnormaita`.

L-x-rays ta' l-irkoppa leminija mehuda fil-5 ta' Awissu 2004 ma' urew l-ebda abnormalita.

KONKLUZJONI:

Horace Balzan Falzon Wintrup soffra hsara fil-qarquca u fil-'cartilage' ta' l-irkoppa l-leminja kagun ta' l-accident li kellu fis-16 ta' Lulju 2004.

Ma ghandhux aktar problemi mill- 'cartilage' gie operat; izda l-fatt li kellu 'dent' fil-qarquca ta' l-irkoppa l-leminja tfisser li wicc ta' l-gok ta' l-irkoppa l-leminja kien mgerrah. Dan jista' ikun kagun ta' artrite li tista' tizviluppa f'din l-irkoppa qabel iz-zmien.

Dan jista' jaffettwa l-pazjent b'aktar ugiegh u b'aktar limitazzjonijiet biex jitla' t-tarag, jew jinzel kokka, jew f'mixi fit-tul.

Minhabba dan jien nistma d-dizabilita` li qed isofri minnha Horace Balzan Falzon Wintrup kagun ta' l-accident li kellu fis-16 ta' Lulju 2004 ta' 5% (hamsa fil-mija)."

D. KUNSIDERAZZJONIJIET:

D1. Dinamika ta' l-incident

L-ewwel aspekk li din il-Qorti trid tikkunsidra huwa dak tar-responsabbilta` ta' l-incident u cioe` jekk l-incident sarx htija esklussiva tar-rikorrent jew ta' l-intimat jew ikkontribwewx iz-zewg partijiet ghaliha. Ir-rikorrent isostni li l-intimat baqa' hiereg mill-entrata laterali ta' l-istabiliment **Miracle Foods** ghal gewwa t-triq principali minghajr id-debiti kawteli stradali u li din kienet il-kawza ta' l-incident. Ir-rikorrent sostna li hu baqa' fuq il-karreggjata tieghu izda mbaghad sab lill-vettura HAA391 ma' wiccu u b'hekk sar l-incident u sostna li ghalhekk dan huwa kaz ta' vettura li harget fuq triq principali minghajr ma ttiehdu l-prekawzjonijiet necessarji.

Ghall-kuntrarju l-intimat isostni li l-vettura CPC123 waqfitlu biex jghaddi, qasam il-karreggjata tat-traffiku sejra fid-direzzjoni tal-Belt Valletta u kien gja dahal in parte fil-karreggjata li taghti fid-direzzjoni tal-Marsa meta ra l-mutur misjuq mir-rikorrent b'certu velocita` li kien ghaddej **wrong side** ghax kien qieghed jissorpassa numru ta' vetturi weqfin. Kawza tal-velocita` eccessiva is-sewwieg tal-mutur tilef il-kontroll, skiddja u spicca biex habat mal-vettura misjuqa mill-intimat. Hemm l-iskizz **to scale** a fol 13 tal-process li minnu jirrizulta li l-vetturi habtu fil-karreggjata li taghti fid-direzzjoni tal-Marsa. Jirrizulta li t-triq hija wiesgha 12-il metru oltre l-bankina u li l-gemb tal-lemm tal-vettura CPC123 huwa mbieghed aktar minn 4.5 metri. B'hekk jirrizulta li l-**point of impact** huwa oltra 1.8 metri mill-linja medjana tat-triq.

Jigi osservat ukoll li il-mutur tar-rikorrent jinsab biss 4 metri 'l boghod mit-triq fil-karreggjata l-ohra tat-triq u cioe` dik li tmur lejn il-Marsa b'mod li juri car li l-mutur kien qieghed jinvadi l-karreggjata opposta b'zewg metri, u li l-vettura ta' l-intimat kienet gja dahlet b'zewg metri f'din it-triq.

Il-Qorti tosserva li s-Surgent li ipprepara l-iskizz, P.S. 57 R. Caruana kien preciz hafna fil-kejljiet ghax ivverifikat hi stess u sabet il-kejljiet fuq ix-xellug kollha veritjeri.

Illi ghalhekk jirrizulta car li dak li xehed ir-rikorrent li sab triq vojta quddiemu fuq in-naha tieghu tat-triq mhux

veritjiet. Il-vettura CPC123 kienet ghadha ma gibditx 'il gewwa fuq ix-xellug u l-mutur mar **wrong side** biex jaghmel is-sorpass.

Irrizulta wkoll lill-Qorti mill-mod dettaljat ta' kif xehed l-intimat l isemma d-dettalji preciz qabel il-habta b'mod li jidher car li l-intimat kien attent f'dak li qed jaghmel.

Il-fatt l-mutur skiddja qabel l-impatt juri li kien propju r-rikorrent li ma kellux il-kontroll sufficjenti tal-vettura.

D2. Main road user u side road user

Is-sewwieq li johrog minn **side road** ghal triq principali ghandu jiehu hsieb li jcedi ghat-traffiku li jkun ghaddej mit-triq principali. Ara f'dan is-sens:

Stagno Navarra vs Saliba et, Appell 27/11/61 – XLV.i.389; **Montebello vs Gatt**, Appell 19/08/66 – L.i.296; **Pulizija vs Galdes**, Appell Kriminali 30/05/53 – XXXVII.iv.1108;

Pulizija vs George Buttigieg, Appell Kriminali 30/03/63 – XLVII.iv.1198;

Pulizija vs Anthony Galea, Appell Kriminali 30/05/53 – XXXVII.iv.1137

Minn dawn is-sentenzi johrog car l-obbligu ta' min johrog minn **side road** li jesplora tajjeb it-triq qabel ma johrog, li jwaqqaf biex jaccerta ruhu minn dan u li jzomm il-**proper lookout**. Min hierieg ghandu jieqaf ghal kollox sakem jaccerta ruhu li t-triq hija libera (ara **John Farrugia vs Edmond Camilleri**, Appell Civili Inferjuri 09/05/07; u **Pulizija vs John Gregory**, Appell Kriminali 28/09/63). Jinghad ukoll li tali responsabbilta` tizdied fil-kaz ta' min johrog minn entratura jew uxxita li mhix **side road** propja minhabba li utent tat-triq principali hu fil-pozizzjoni li jipprevedi li tista' tohrog vettura izda din il-previsjoni tonqos sostanzjalment f'kaz ta' semplici entratura.

Il-Qorti tosserva wkoll li l-**main road user** mhux il-**main road abuser** (ara **Stagno Navarra vs Saliba** fuq imsemmija). Infatti l-**main road** user ghandu wkoll l-obbligu li joqghod attent u li jzomm hu wkoll il-**proper lookout** (ara f'dan is-sens **Montebello vs Gatt** fuq

imsemmija). Dawn huma fatturi importanti meta jittiehdu wkoll il-velocita` ta' vettura, kundizzjonijiet tat-triq, dwal u jekk wiehed jaqbix il-karreggjata tieghu. Bl-istess mod min ghandu **r-right of way** m'ghandux jisforza indebitament dan id-dritt tieghu (ara **Pulizija vs George Buttigieg** fuq imsemmija).

Fil-kaz in ezami l-intimat hareg mill-entrata tal-**Miracle Foods** wara li waqfet il-vettura CPC123 u pproceda biex jaqsam in-nofs tat-triq u kien dahal fil-karreggjat l-ohra b'zewg metri meta sartet l-kollizjoni, u dan fil-mument li r-rikorrent kien qieghed jissorpassa vetturi.

D3. Proper lookout

Ir-rikorrent isostni li l-intimat naqas li jzomm il-**proper lookout** u dan meta halla lid-**driver** tal-vettura CPC123 ossija Philip Vella jaghmel dan ghalih. Ir-rikorrent isostni li l-intimat m'ghandux jehles mir-responsabbilta` minhabba l-agir tal-vettura l-ohra. L-obbligu dejjem jibqa' ta' min ikun qed isuq li jzomm a **proper lookout**. Ir-rikorrent irrefera ghall-kawza **Fabri vs Attard**, Qorti tal-Magistrati, 28/05/01 fejn jinghad li l-intimat ma jistax isib konfort fil-fatt li s-sewwieq tat-Transit ghamillu sinjal biex johrog. Il-Qorti certament taqbel ma' din il-linja. In-nozzjoni tal-**proper lookout** tirrizulta cara mill-kawzi **Dr. Zammit Pace noe vs Catania**, 26/11/87 – LXXI.iii.722; **Bonello vs Fsadni**, Appell Civili 11/03/98; u **Fenech vs Bajada**, 13/01/88. L-istess kuncenn tal-**proper lookout** jinsab imsahhah ukoll mill-gurisprudenza anke f'sede penali (ara **Pulizija vs Jason Delia**, Appell Kriminali 19/09/06). Il-kuncett tal-**proper lookout** jinkludi "**awareness of what is happening in one's immediate vicinity ... have a view of the whole road ... the pavements on the side of the road as well**" (fil-kawza tal-Qorti Ingliza **Newhaus N. D. vs Bastion Insurance Co Ltd** [1968]).

Izda l-Qorti ma thossx li tista' tghid li kien l-intimat li ma zammx a **proper lookout** ghax infatti dan hareg biss mill-parti tieghu tat-triq wara li waqfet il-vettura l-ohra u cioe` CPC123 u kien dahal ukoll fil-karreggjata li tiehu lejn il-Marsa f'distanza ta' zewg metri fil-parti ta' quddiem tal-vettura tieghu. Izda r-rikorrent irrizulta li kien dahal fil-

karreggjata tan-naha l-ohra b'mod li rrenda ruhu **main road abuser** u kien propju hu li ma zammx il-**proper lookout**. Il-fatt li semmiet l-abbli difensur tar-rikorrent li l-mutur ma kellu ebda ostakolu quddiemu u li ghalhekk ma kellux ghalfejn jinvadi l-karreggjata opposta bhala stat ta' fatt ma jirrizultax. Il-Qorti ghandha l-obbligu li tezamina l-fatti li jrrizultaw quddiemha u fl-iskizz maghmul a skala jirrizulta li l-impatt sar fin-naha l-ohra tal-karreggjata.

E. KONKLUZJONIJIET:

Illi ghalhekk il-Qorti thoss li l-kawza ta' l-incident kien il-fatt li r-rikorrent mar fin-naha l-hazina tat-triq u kien ghaddej b'certu velocita` jaghmel sorpass meta l-intimat kien hiereg veru minn entrata fuq it-triq principali izda wara li t-traffiku fuq in-naha tieghu tat-triq kien wieqaf b'mod li kienu qed jistennewh johrog mit-triq. Il-**main road user** ma jista' qatt isir il-**main road abuser** kif fil-fatt ghamel ir-rikorrent.

Ghal dawn il-motivi tilqa' t-tieni eccezzjoni ta' l-intimat li l-incident gara minhabba sewqan traskurat u eccessiv da parti tar-rikorrent billi l-istess rikorrent wettaq manuvra azzardata u riskjuza.

Stante li l-Qorti laqghet din l-eccezzjoni u ghalhekk iddikjarat li l-intimat mhux responsabbli ghall-incident mhux il-kaz li jigu ezaminati t-talbiet l-ohra.

Spejjez kontra r-rikorrent.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----